
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

УДК 338.465

Ю. В. ДАНЬШИНА,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління і митного адміністрування
Університету митної справи та фінансів,
вул. Володимира Вернадського, 2/4, 49000, Дніпро, Україна

МЕРЕЖЕВА ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ В УПРАВЛІННІ СИСТЕМОЮ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Розглянуто проблеми в управлінні системою надання адміністративних послуг, пов'язані з побудовою мережевої взаємодії суб'єктів. Запропоновано інструментарій, що дозволяє проявити ініціативність у становленні та формуванні мережевої взаємодії для кожного із секторів.

Ключові слова: мережева взаємодія; управління; довіра; електронне управління; суб'єкт управління.

Бібл. 11; рис. 2.

UDC 338.465

YULIIA DANSHYNA,
Cand. of Public Administration,
Associate Professor of the Department of Public Administration and Customs Administration
University of Customs and Finance,
2/4, Volodymyr Vernadskyi St., Dnipro, 49000, Ukraine

NETWORK INTERACTION OF THE SUBJECTS IN THE GOVERNANCE OF THE SYSTEM OF ADMINISTRATIVE SERVICES PROVISION

Problems hindering the construction of network interaction of the subjects in the management of the system of administrative services provision are considered. A toolkit is proposed for each of the sectors that makes it possible to show initiative in becoming and formation of network interaction.

Keywords: network interaction; governance; trust; e-governance; subject of governance.

References 11; Figures 2.

Мережева взаємодія суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг – це концептуальний процес, спрямований на формування свідомої та ефективної взаємодії не тільки суб'єктів надання даних послуг із суб'єктами звернення за ними, але і з рядовими громадянами України.

Семантичне наповнення термінів “суб'єкт управління”, “суб'єкт надання” та “державний сектор” у контексті суб'єкта надання адміністративних послуг, а також авторське розуміння системи надання адміністративних послуг, її елементів, структури, рівнів та ін. викладено автором раніше [1; 2].

Необхідність побудови дійових взаємовідносин між суб'єктами надання і суб'єктами звернення, між пересічними громадянами та суб'єктами господарювання

© Данышина Юлія Володимирівна (Danshyina Yuliia), 2018; e-mail: danyulya@i.ua.

України зумовлює пошук такої моделі управління, яка б, з одного боку, відповідала духу часу, а з іншого – не руйнувала єдності трьох принципів вітчизняної системи державного управління – сталість, анонімність і нейтралітет [3, с. 196]. Таким чином, вважаємо, що аналіз та інтерпретація специфіки мережевої взаємодії суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг є актуальними, відрізняються науковою новизною і мають певний потенціал для вдосконалення.

Таким чином, **мета статті** – розглянути вплив проблемних аспектів на становлення і формування мережевої взаємодії суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг.

Система надання адміністративних послуг складається з державного сектору, до якого належать надавачі адміністративних послуг (як правило, це органи виконавчої влади), і недержавного – одержувачі адміністративних послуг, в основному, фізичні і юридичні особи. Згідно із Законом України *, який регламентує систему надання адміністративних послуг, надавач називається “суб'єктом надання”, а одержувач – “суб'єктом звернення”, тим самим у структуру системи надання адміністративних послуг закладаються “суб'єкт-суб'єктні відносини”.

Однак дослідження даного феномену в управлінні системою надання адміністративних послуг обмежуються суб'єкт-об'єктними відносинами, тобто в односторонньому порядку, за якого суб'єкт управління, або керуюча система, – це суб'єкт надання, тобто орган державного управління, підрозділ органу державного управління або посадова особа, які виробляють і приймають державно-управлінські рішення щодо керуючого впливу на підпорядковані об'єкти управління або регулювання певних процесів і відносин. А об'єктом управління, або керованою системою, є суб'єкт звернення, тобто суспільство в цілому, процеси, відносини в різних галузях, сферах діяльності, суспільного життя, організації, колективи, на які спрямовано діяльність відповідних суб'єктів управління; сукупність зв'язків – це система управлінських відносин в їх взаємодії.

Згідно з Конституцією України **, є три рівні органів, які безпосередньо здійснюють державне управління та державно-управлінську діяльність, спрямовану на надання адміністративних послуг:

- центральний – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства і відомства, статус яких прирівняний до державних;
- регіональний – обласні, районні, міські – Києва і Севастополя, АР Крим державні адміністрації та територіальні органи центральних органів виконавчої влади;
- локальний – сільські, селищні, міські, районні ради, в тому числі Києва, Севастополя, АР Крим.

За результатами оцінки даних Реєстру адміністративних послуг ***, центральні органи виконавчої влади, включаючи їх територіальні органи, надають понад 1000 адміністративних послуг, тобто за адміністративними послугами в Україні домінує центральна виконавча влада.

* Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

** Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Поточна редакція від 30.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

*** Реєстр адміністративних послуг / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=ReestrAdministrativnihPoslug>.

Взаємодія цих органів спрямована, перш за все, на взаємодію в системі надання адміністративних послуг як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян.

Структура державного управління системою надання адміністративних послуг має яскраво виражену ієрархію, де більш високий рівень впливає на більш низький рівень, незважаючи на часткове делегування функцій управління. Відносини між рівнями підпорядковано законам субординації, рівні мають нерівноправний характер і взаємодіють один з одним за принципом “влада – підпорядкування” [4].

Слід також зазначити, що, незважаючи на поширене в цілому розуміння того, що процес удосконалення управління системою надання адміністративних послуг тісно пов’язаний з думкою і відношенням суб’єктів звернення до процесів діяльності суб’єктів надання, більшість теоретичних моделей, практичних рекомендацій і методичних розробок щодо вдосконалення управління системою перебуває виключно на суб’єкт-об’єктних позиціях, а зворотний зв’язок у цих відносинах розглядається виключно як канал для скарг і висловлення громадянами та суб’єктами господарювання невдоволення функціонуванням і виконанням своїх обов’язків суб’єктами надання.

Існуючі в Україні наукові дослідження розглядають надання адміністративних послуг як складну соціально-економічну систему, що формується із сукупності елементів і взаємозв’язків суб’єкт-об’єктних відносин, які регулюються нормативно-правовими актами в державно-управлінській діяльності суб’єктів управління, яка націлена на задоволення суспільного інтересу з розгляду заяви фізичної або юридичної особи та видачі адміністративного акту, спрямованого на забезпечення її прав і законних інтересів і/або на виконання особою визначених законом обов’язків.

Цілком очевидно, що розгляду підлягає і симетрична модель, в якій суб’єкт звернення виступає як суб’єкт управління і керуючої системи, а суб’єкт надання – як об’єкт управління і керованої системи, суть якої варто поглиблено досліджувати на предмет ідентифікації можливостей вдосконалення і модернізації процесів державного управління за допомогою участі суб’єкта звернення в процесах державного управління та впливу на прийняття державно-управлінських рішень.

За такого підходу не тільки суб’єкт надання, а й інститути громадянського суспільства повинні мати право отримувати та аналізувати інформацію про державно-управлінську діяльність, брати участь у прийнятті відповідних рішень і здійснювати не тільки контроль за їх виконанням і моніторинг якості надання адміністративних послуг, але й вносити і реалізовувати свої пропозиції щодо вдосконалення державно-управлінської діяльності.

Способом залучення інститутів громадянського суспільства до державно-управлінської діяльності є формування мереж, які дозволять доносити актуальну інформацію від суб’єктів звернення до суб’єктів надання і у зворотному напрямку, яка повинна становити обопільний інтерес для спільної діяльності.

Будь-яка мережа є особливим типом структури взаємодії як окремих громадян, так і громадянського суспільства, що формується на основі горизонтальних зв’язків між ними. Структура суб’єкт-суб’єктних відносин в управлінні системою надання адміністративних послуг стає продуктом складної взаємодії суб’єктів. Мережевий принцип ґрунтується на ідеї, що управління системою надання адмі-

ністративних послуг формується в контексті взаємовідносин і взаємозалежності суб'єктів.

Суб'єкт-суб'єктні відносини в управлінні системою надання адміністративних послуг ми розглядаємо виключно як взаємодію, засновану на небайдужості, ініціативності та добровільності. Стрижнем у цих відносинах у першу чергу є інтелектуальна колаборативна взаємодія, співпраця носіїв і генераторів ідей і знань, “які не мають територіальних, корпоративних, професіональних, соціальних, культурних та інших обмежень” [5, с. 52].

Переваги від мережевої взаємодії в управлінні є очевидними, оскільки “сприяють підвищенню відкритості та прозорості управління, залученню населення до процесу вирішення важливих соціальних проблем, виробленню практики співуправління публічним процесом” [6, с. 112].

Мережа, сформована на основі суб'єкт-суб'єктних відносин, характеризується: публічною складовою; акцентом на свідомій взаємодії суб'єктів у виробленні та реалізації державно-управлінських рішень, значущих як для суспільства, так і для державного сектору; домінуванням групового інтересу над особистісним. У мережевій взаємодії відносини між суб'єктами відіграють ключову роль у характеристиці процесу прийняття важливих рішень. Зв'язки між суб'єктами формують структуру мережі, визначають мережеву поведінку та її щільність. Таким чином, очевидно: щоб система державного управління відповідала сучасним міжнародним тенденціям інформаційного суспільства, необхідно сприяти зародженню і побудові інститутів громадянського суспільства, які б адекватно забезпечували прозорість діяльності органів державного управління, захищали суспільні інтереси і мали можливість реалізовувати свої інтереси.

Саме з огляду на це формування мережевої взаємодії суб'єктів в управлінні є пріоритетним завданням будь-якого громадянина і суб'єктів системи надання адміністративних послуг. Адже “система державного управління є цілісною, що складається з певних взаємопов'язаних підсистем, сукупності елементів, що утворюють певну єдність, цілісність і які функціонують у взаєминах і взаємозв'язках між собою” [7, с. 175].

Серед завдань державної політики, яка координує вирішення цього питання, дуже актуальною є проблема інтенсифікації залучення громадян до процесу управління.

Становлення та формування мережевої взаємодії суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг зумовлюють ряд проблемних аспектів:

- низький рівень довіри з боку громадян до державного сектору;
- дефіцит дійових інститутів громадянського суспільства;
- слабка електронізація державно-управлінської діяльності;
- відсутність будь-яких ознак підтримки громадянського суспільства, що зароджується, з боку державного і бізнес-секторів;
- відсутність чіткого уявлення про розподіл відповідальності та обов'язків у взаємовідносинах.

Нинішні умови, а саме – розвиток електронізації, зумовлюють парадигму державного управління як цілісної системи мережевої взаємодії трьох секторів в управлінні державою. Першочерговою характеристикою такої взаємодії є наявність загального кооперативного інтересу суб'єктів управління, за допомогою якого утворюватиметься не пірамідальна структура відносин, в якій суб'єкти

тяжіють зайняти лідируючі позиції, а горизонтальна, в якій суб'єкти прагнуть до консенсусного вирішення поставлених перед ними завдань.

Мережева взаємодія – договірна структура, що складається з набору контрактів, створених з узгодженням формальних і неформальних правил комунікації. За такої взаємодії існує особлива культура консенсусу, яка ґрунтується, насамперед, на довірі [8]. Безсумнівно, довіра є невід'ємною складовою взаємовідносин публічного, державного і бізнес-секторів у рамках системи державного управління. Джерелом довіри виступають тільки загальні цінності, які покладено в основу управління державою. “Довіра може бути виражена в таких компонентах сумісної діяльності, як надання повної інформації щодо ключових питань спільної справи, відкритість кожного з учасників оцінкам і пропозиціям іншого, надання можливості взаємного контролю з ключових питань діяльності” [9, с. 55]. Низький рівень довіри знижує результативність взаємодії та поступово зводить відносини нанівець. Така тенденція з абсолютною точністю характеризує взаємовідносини і взаємодію трьох секторів в Україні.

Значення довіри в особистісних взаємовідносинах і в міжгрупових відносинах розглядається класиками державного управління протягом багатьох років. Наприклад, А. Сміт у своїй праці [10, с. 324] акцентував увагу на тому, що довіра – “природне почуття індивіда”, і його настанова є базовою і панівною. Р. Патнам, Г. Леонарді і Р. Нанетті [11] звертають увагу на можливість появи економічного спаду, якщо суспільство складається з людей, які не довіряють оточуючим і не схильні до кооперації з іншими. На думку вчених, довіра – одна з невід'ємних якостей особистості, що підвищує її благополуччя і проявляється лише в процесі колаборативної діяльності.

Довіра в системі взаємовідносин є фундаментальною засадою для побудови соціальної цілісності. Вона також виступає як принцип розширення можливостей мережевої взаємодії.

На відміну від розвинутих країн Заходу, особливо таких англомовних, як Великобританія, Канада, Нова Зеландія, США та Австралія, де в період з 1980-х років до теперішнього часу реформування державного управління системою надання державних послуг характеризується значними інноваціями, оскільки ідеї неолібералізму настроюють політичне середовище на трансформації, в Україні, яка успадкувала радянську модель управління державою, розвинути електронну демократію та електронне управління в повному їх обсягу є проблематичним. Наша країна не позбавилася радянського минулого, громадяни не усвідомили, що тепер саме вони повинні будувати нову державу, вільну від комуністичних ідеалів, радянських гасел тощо.

Громадяни не довіряють владі та постійно звинувачують її в бездіяльності. За даними соціологічного дослідження стосовно довіри українців до органів державного управління, проведеного Центром Разумкова на початку 2017 р., показники недовіри населення говорять про відсутність договору обміну і, швидше за все, підтверджують паралельність існування державного, публічного і бізнес-секторів. Згідно з опублікованими даними, тільки Президент України має 0,01% довіри* (рис. 1).

* Доверие к власти – неотъемлемая часть демократического общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://timer-odessa.net/minds/doverie_k_vlasti_neot_emlemaya_chast_demokraticheskogo_obschestva_472.html.

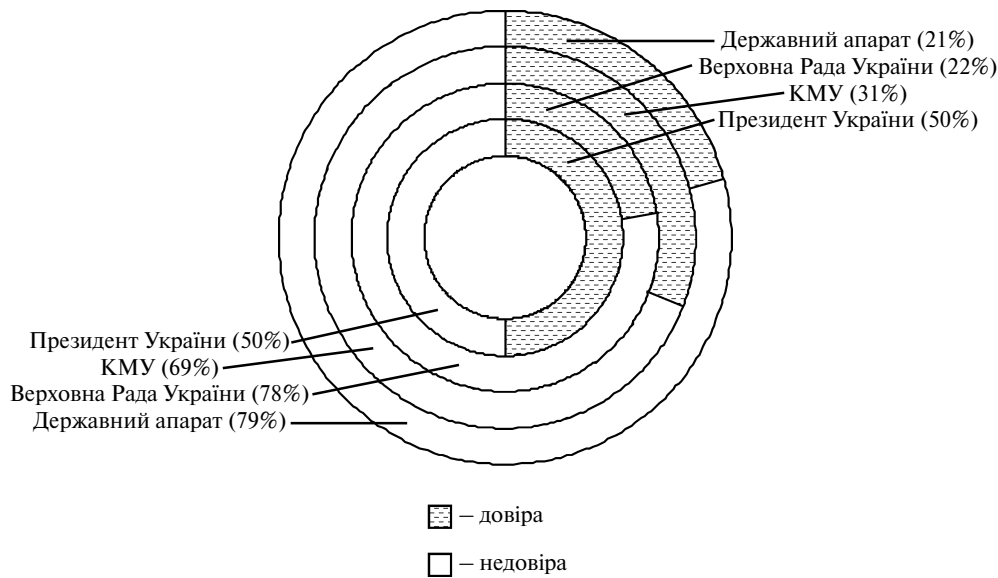

Рис. 1. Баланс показників довіри чи недовіри громадян України до українського уряду станом на 2017 р.

Побудовано автором за: Доверие к власти – неотъемлемая часть демократического общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://timer-odessa.net/minds/doverie_k_vlasti_neot_emlemaya_chast_demokraticeskogo_obschestva_472.html; Опитування: уряду і парламенту довіряє лише 1% українців / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/komentari/opytuvannia-uriadu-i-parlamentu-doviriaie-lyshe-1protsent-ukraintziv>.

Громадянам України дуже важко самотійно об'єднуватися в групи за інтересами для досягнення спільної мети. Вони не вірять у силу соціальних інститутів і в результативність співпраці один з одним і, тим більше, не усвідомлюють усіх переваг від здійснення такої взаємодії на різних рівнях: від звичайного поінформування і консультацій суспільства з владою до безпосереднього вирішення питань за допомогою різних інструментів прямої демократії (референдумів, громадських зборів, громадських слухань тощо).

Громадяни забувають, що саме вони є джерелом влади в Україні (а не навпаки). За 27 років незалежності ми так і не навчилися активізуватися і брати участь в управлінні державою. При цьому цілком очевидно, що справжні зміни почнуться тільки тоді, коли громадяни не тільки вказуватимуть на неефективність державного управління, але й самі стануть вживати дії для вирішення проблемних питань. Напрошується висновок про їх незаінтересованість у розвитку держави.

Також очевидно, що більшість громадян розв'язання проблем системи державного управління вважають завданням безпосередньо державного сектору, а тому продовжують жити, нарікаючи на уряд.

Українське суспільство досі не трансформувалося в українське громадянське суспільство: з груп і спільнот людей, які об'єднані спільними інтересами або співпрацею, спільною діяльністю у сферах виробництва, обміну, споживання життєвих благ, у групи вільних і рівноправних особистостей, які взаємодіють одна з одною на високому рівні, де держава забезпечувала б їх рівними можливостями вільно і безпечно розпоряджатися своїми силами, здібностями, майном, спираючись на право і власну правосвідомість. Слід підкреслити, що відсутність інститутів громадянського суспільства, а якщо точніше – громадян, які усвідомлюють,

що зміни в їх державі залежать тільки від їх зусиль, зумовлює відсутність підтримки з боку державного і бізнес-секторів, оскільки їм немає кого підтримувати.

Низький рівень довіри до влади погіршує ставлення громадян до інструментарію *e*-демократії, до *e*-управління та *e*-взаємодії. Дієвість мережевих взаємовідносин суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг є прямо пропорційною рівню довіри до електронного управління та взаємодіючих елементів, тобто наскільки суб'єкти звернення довіряють електронній взаємодії, електронному документообігу, електронній взаємодії органів державного управління, наданню адміністративної послуги в електронному вигляді, зберіганню результатів такої послуги в електронному вигляді, вжитим заходам, які виключають зловживання персональною та іншою конфіденційною інформацією, впровадженій системі електронних платежів. Електронне урядування відкриває спектр можливостей для громадян у взаємовідносинах з владою, а саме: аналізувати і контролювати, впливати і реагувати, відстоювати і вимагати.

На даний момент державно-управлінська діяльність в електронному вигляді зовсім не скоординована і не узгоджена. Самоціллю такої електронізації виступають тільки комфорт державних службовців та витрачання коштів; жодного відношення до побудови взаємовідносин і взаємодії із суспільством вона не має. Незважаючи на те, що в органах державного управління є чимала кількість комплексних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, у тому числі державних реєстрів, систем відомчого електронного документообігу тощо, які не сумісні між собою, продовжують упроваджуватися різні технології, стандарти і формати, через що результатом державної діяльності є продукт, який не відповідає духу сучасності. Таким чином, органи державного управління не виконують основних принципів *e*-демократії – прозорості, звітності та відкритості, а громадяни позбавлені можливості самостійно вибирати, на що впливати, реагувати і що змінювати.

До того ж, недостатньо електронізувати управління, необхідно постійно контролювати державно-управлінську діяльність на всіх рівнях. Тільки електронізація і постійна участь громадянського суспільства у цих процесах кардинально змінять ставлення влади до інтересів суспільства. Іншими словами, відбудеться формування паритетних відносин між урядом і громадянами, які ґрунтуватимуться на звітності та відповідальності.

У цілому прозорість і відкритість органів державного управління є факторами забезпечення дієвості функціонування демократії та взаємодії влади із суспільством. Прозорістю вважають наявність вільного доступу громадянського суспільства до актуальної та достовірної інформації про державно-управлінську діяльність уряду, відповідні рішення та їх виконання, а також розуміння процесу прийняття державно-управлінських рішень. Прозорість влади, відсутність якої істотно знижує рівень довіри суспільства до інститутів, передбачає: нормативно-правове закріплення стандартів доступу до інформації про діяльність органів державного управління, її використання і поширення; відкритість інформації про прийняті рішення з доступом до відповідних документів; оприлюднення інформації про діяльність органів державного управління у вигляді повідомлень; відкритість звітів про діяльність органів державної влади; відкритість інформації стосовно осіб, які є суб'єктами прийняття рішень; надання відповідей на інформаційні запити (усні, письмові, електронні). Підзвітність при цьому є відповідаль-

ністю за досконалий вибір і дії. А принципом підзвітності виступає відповідальність державних службовців за свої рішення і дії перед громадянами *.

Певною мірою ознаками відсутності будь-якої підтримки громадянського суспільства, що зароджується, з боку державного сектору є відсутність орієнтації в міжнародних тенденціях. Природно, що держслужбовець неспроможний моніторити зміни, що відбуваються в сучасному світі, а тим більше самостійно аналізувати міжнародні тенденції та ініціативно рекомендувати їх державі. Після набуття Україною незалежності вона не зберегла інститут спільноти аналітиків і експертів, які б постійно займалися відстежуванням новацій у світі та адаптацією їх до вітчизняних реалій. Водночас сучасне інформаційне суспільство спроможне самостійно моніторити, адаптувати і розвивати актуальний напрям у своїй державі, вдавшись до такого інструменту, як краудсорсинг. У цьому контексті слід відзначити активно впроваджувані волонтерські проекти з автоматизації взаємовідносин трьох секторів, а саме – системи електронних державних закупівель ProZorro і порталу державних послуг iGov.

Результати подібної діяльності цілком могли б відстежити такий інструмент взаємодії бізнес-сектору з державним і публічним, як імпакт-інвестинг, що інтенсивно розвивається в останні роки у передових країнах світу і міжнародні практики якого об'єднуються під всілякими синонімічно-термінологічними інтерпретаціями міжнародної тенденції – соціального інвестування. Імпакт-інвестори не є спонсорами державних програм, благодійниками або волонтерами. Однак вони альтруїстично інвестують у вирішення соціальних проблем за умови, що їх кошти залишаться в інвестиційній якості. Іншими словами, їх кошти в процесі вирішення соціально значущих проблем конвертуються і повертаються до них у тій самій якості, тобто бізнес-процес спрямований не тільки на примноження прибутку, як це розуміють вітчизняні бізнесмени, але й одночасно на розв'язання соціально значущих завдань. Приклади такого плану діяльності в Україні, на жаль, відсутні.

Зрозуміло, що обраний для інвестування вектор крім соціальної значущості повинен мати потенціальну окупність. Але для розкриття цього потенціалу необхідно створити умови. Інвестування у формування умов, звичайно, не принесе доходу, але воно повинно стати потужним фундаментом для ефективної та результативної діяльності бізнес-сектору, яка в майбутньому компенсує витрати.

Слід також зазначити, що в більшості випадків державні структури ставляться до публічних і бізнес-ініціатив як до тимчасових проявів активності, яким без підтримки з боку влади загрожує тільки провал і зникнення. Таким проектам необхідні державна підтримка, координація, системність у впровадженні, сталість у вдосконаленні як складових основної системи зовнішніх і внутрішніх взаємовідносин влади з громадянами та бізнесом на всіх рівнях.

Таким чином, у трьох секторів є свій інструмент взаємодії: публічний – краудсорсинг, бізнесовий – імпакт-інвестинг, державний – інструментарій *e*-демократії (рис. 2).

Слід зазначити, що сукупність даного інструментарію дозволяє розмити чіткі межі між секторами. Крім того, мережева взаємодія суб'єктів в управлінні повинна ґрунтуватися насамперед на принципах прозорості, підзвітності та відкритості при дотриманні таких умов:

* Essential Principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://democracyweb.org/node/42>.

- 1) наявність кооперативного інтересу у суб'єктів взаємодії;
- 2) добровільний характер співробітництва суб'єктів та зацікавлених громадян;
- 3) дотримання паритетності в генеруванні ідей удосконалення управління;
- 4) наявність довіри як внутрісекторальної, так і міжсекторальної.

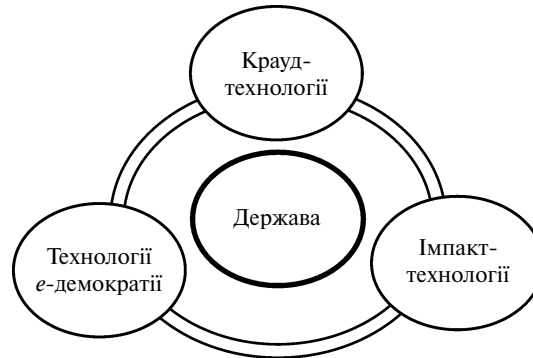

Рис. 2. Інструментарій мережевої взаємодії

Побудовано автором.

Очевидно, що повноцінне функціонування мережевої взаємодії суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг дозволить громадянам мобільно реагувати на надзвичайно актуальні проблеми, такі, як:

- попередження корупції в органах державного управління;
- підвищення якості, номенклатури та рентабельності надання адміністративних послуг;
- оптимізація діяльності органів державного управління;
- економія матеріальних і часових ресурсів;
- забезпечення умов для економічного і наукового розвитку;
- забезпечення умов для розвитку цифрової демократії та цифрової довіри.

Висновки

Мережева взаємодія суб'єктів в управлінні системою надання адміністративних послуг шляхом залучення громадян та суб'єктів господарювання до державно-управлінських процесів є дуже проблематичною для українських реалій. Істотною перешкодою на шляху побудови мережевої взаємодії є проблема недовіри, як наслідок – “млявий” процес зародження інститутів громадянського суспільства і відсутність підтримки з боку державного сектору. У свою чергу, небажання державного сектору допомагати формуванню громадянського суспільства і сприйняття його як тимчасового феномену не дозволяють розглядати його як гідного паритетного суб'єкта управління. Однак якщо публічний сектор все ж робить спроби реанімувати державу і процеси, що відбуваються в ній, шляхом створення таких проектів, як ProZorro і iGov, то бізнес-сектор продовжує перебувати в абсолютно абстрагованому стані, взаємодіючи тільки з державним сектором, і виключно за необхідності пролобіювати свої інтереси.

Список використаної літератури

1. *Danshina Yu., Britchenko I.* Adaptation of domestic state governance to international governance models // *Baltic Journal of Economic Studies*. – 2017. – Model Vol. 3. – No. 5. – pp. 116–124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/issue/view/14>.

2. *Danshina Yu., Britchenko I.* Net structure of subject – to – subject relations in the management of the system of administrative services provision // *Baltic Journal of Economic Studies*. – 2017. – Vol. 3. – No. 5. – pp. 108–115.
3. *Мохов В.П., Оуэн Н.* Государственная служба и бюрократия. Россия и Британия в поисках достойного правления ; [под общ. ред. И.К. Кирьянова, Н. Оуэна, Дж. Сникера]. – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 2000. – 284 с.
4. *Ославський М.І.* Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади : навч. посіб. – К. : Знання, 2009. – 216 с.
5. *Марченко О.* Интеллектуальный краудсорсинг как категория информационного общества. *Strategiczne pytania światowej nauki-2013: Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*. – Przemysł : Nauka i studia, 2013. – Vol. 8: *Ekonomiczne nauki*. – S. 51–53.
6. *Душина М.О.* Методы сетевой коммуникации в дигитальном обществе: бенчмаркинг, краудсорсинг, краудфандинг // *Социология науки и технологий*. – 2014. – Т. 5. – № 1. – С. 105–114.
7. *Державне управління : словник-довідник ; [за ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка].* – К. : УАДУ, 2002. – 228 с.
8. *Голка В.Є.* Громадсько-політичний краудсорсинг і краудфандинг як новітні форми політичного активізму : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03. – Одеса : Піденноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdpu.edu.ua/doc/vr/golka/dis.pdf>.
9. *Молодцов О.В.* Методологічні установки мережевої парадигми місцевого та регіонального розвитку: загальна характеристика основних ідей та принципів / 36. наук. праць НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 51–57.
10. *Смит А.* Теория нравственных чувств. – М. : Республика, 1997. – 351 с.
11. *Патнам Р.Д., Леонарді Р., Нанетті Р.Й.* Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії ; [пер. з англ. В. Ющенко]. – К. : Основи, 2001. – 302 с.

References

1. *Danshina Yu., Britchenko I.* Adaptation of domestic state governance to international governance models. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017, Vol. 3, No. 5, pp. 116–124, available at: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/issue/view/14>.
2. *Danshina Yu., Britchenko I.* Net structure of subject-to-subject relations in the management of the system of administrative services provision. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017, Vol. 3, No. 5, pp. 108–115.
3. *Mokhov V.P., Owen N.* *Gosudarstvennaya Sluzhba i Byurokratiya. Rossiya i Britaniya v Poiskakh Dostoinogo Pravleniya* [State Service and Bureaucracy. Russia and Britain in Search of a Worthy Government]. I.K. Kir'yanov, N. Owen, J. Snicker [Eds.]. Perm, PH of Perm University, 2000 [in Russian].
4. *Oslavs'kyi M.I.* *Vykonavcha Vlada v Ukraini: Orhanizatsiyno-Pravovi Zasady* [Executive Power in Ukraine: Organizational and Legal Principles]. Kyiv, Znannya, 2009 [in Ukrainian].
5. *Marchenko O.* *Intelektual'nyi kraudsorsyng yak katehoriya informatsiinoho suspil'stva* [Intelligent crowdsourcing as a category of information society]. Proceedings from: *Strategiczne pytania światowej nauki-2013. IX Międzynarodowa naukowo-praktyczna konferencja* [Strategic questions of world science-2013. IX International scientific and

practical conference]. *Przemysł, Science and studies*, 2013, Vol. 8: Economic science, pp. 51–53 [in Ukrainian].

6. Dushina M.O. *Metody setevoi komunikatsii v digital'nom obshchestve: benchmarking, kraudsorsing, kraudfanding* [Methods of network communication in digital society: benchmarking, crowdsourcing, crowdfunding]. *Sotsiologiya nauki i tekhnologii – Sociology of Science and Technology*, 2014, Vol. 5, No. 1, pp. 105–114 [in Russian].

7. *Derzhavne Upravlinnya: Slovnyk-Dovidnyk* [Public Administration: Dictionary-Directory]. V.M. Knyazev, V.D. Bakumenko (Eds.). Kyiv, UADU, 2002 [in Ukrainian].

8. Golka V.E. *Gromads'ko-politychnyi kraudsorsyng i kraudfandyng yak novitni formy politychnoho aktyvizmu* [Public-political crowdsourcing and kraudfanding as the latest forms of political activism]. *Doctor's thesis*. Odesa, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, 2016, available at: <http://www.pdpu.edu.ua/doc/vr/golka/dis.pdf> [in Ukrainian].

9. Molodtsov O.V. *Metodolohichni ustanovky merezhevoi paradyhmy mistsevoho ta rehional'noho rozvytku: zahal'na kharakterystyka osnovnykh idei ta pryntsyypiv* [Methodological settings of the network paradigm of local and regional development: a general description of the main ideas and principles]. *Zb. nauk. prats' NADU – Collection of the NAPA scientific works*, 2005, No. 1, pp. 51–57 [in Ukrainian].

10. Smith A. *Teoriya Nравstvennykh Chuvstv* [The Theory of Moral Sentiments]. Moscow, Respublika, 1997 [in Russian].

11. Putnam R.D., Leonardi R., Nanetti R.Y. *Tvorenniya Demokratii: Tradytsii Gromads'koi Aktyvnosti v Suchasniy Italii* [Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy]. Kyiv, Osnovy, 2001 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 30 березня 2018 р.
The article was received by the Editorial staff on March 30, 2018.*
